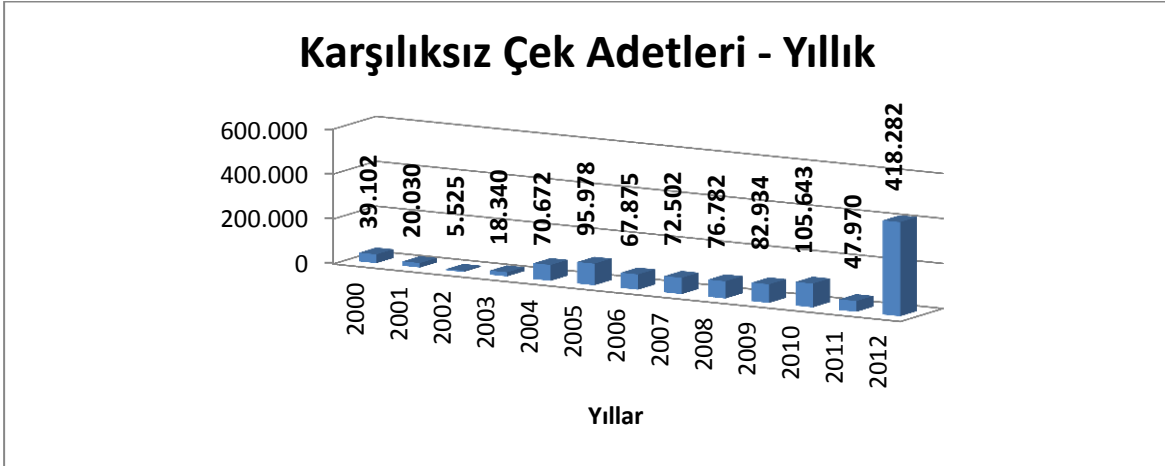

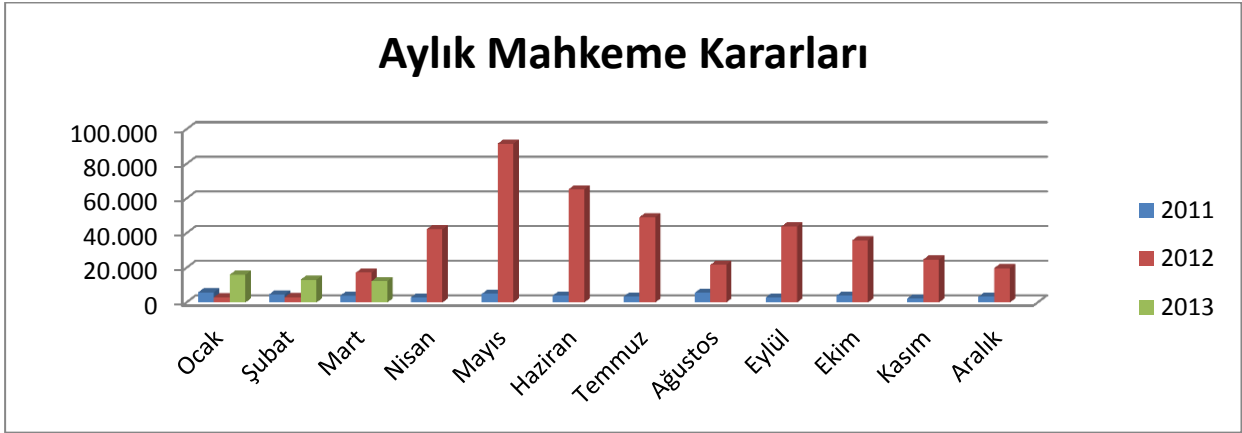
Türkiye’de Mevcut Karşılıksız Çekler

Çek, Ticaret Hukukunda geçen ödeme araçlarından biri olarak kabul edilmektedir. Senet, bono, poliçe gibi kıymetli evrak statüsünde olan çek, sahip olduğu caydırıcı hükümleri ile Kıymetli evraklar arasında en itibarlı olanıdır. 2012 yılında Çek Yasasında yapılan değişiklikle çeklere ilişkin hapis cezası kaldırılmış, bunun yerine idari yaptırımlar devreye sokulmuştur. Bu da çeklerin caydırıcılığını kaldırmış ve senet ile aynı statüye gelmesine neden olmuştur.

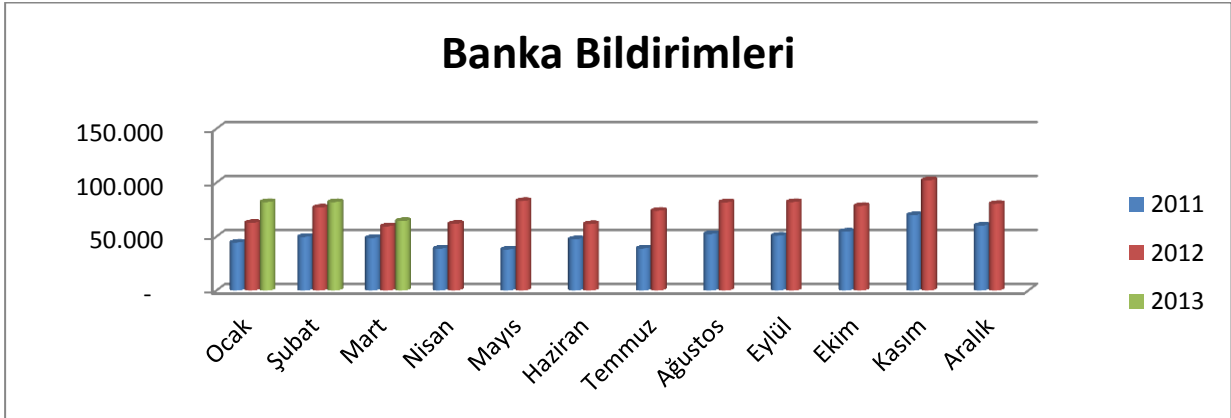
Bankalar, vadesi geçen çekleri Merkez Bankasına bildirmektedir. Merkez Bankası verilerinden de çekte hapis cezasının kaldırılmasının etkileri görülebilmektedir. 2011 yılında yıllık 47 bin adet çek sahibi mahkemeler tarafından yasaklı hale gelmiştir. Bu rakam 2012 yılında bir önceki yıla göre %700 oranında artış göstermiştir. Mahkemelerce bu kadar çok çek sahibinin yasaklı hale gelmesinde hem çeklere ilişkin hapis cezasının kaldırılması hem de mahkemelerde bekleyen dosyaların daha hızlı çözüme kavuşturulması için mahkemelerin alelacele kararlar vermesi etkili olmuştur.

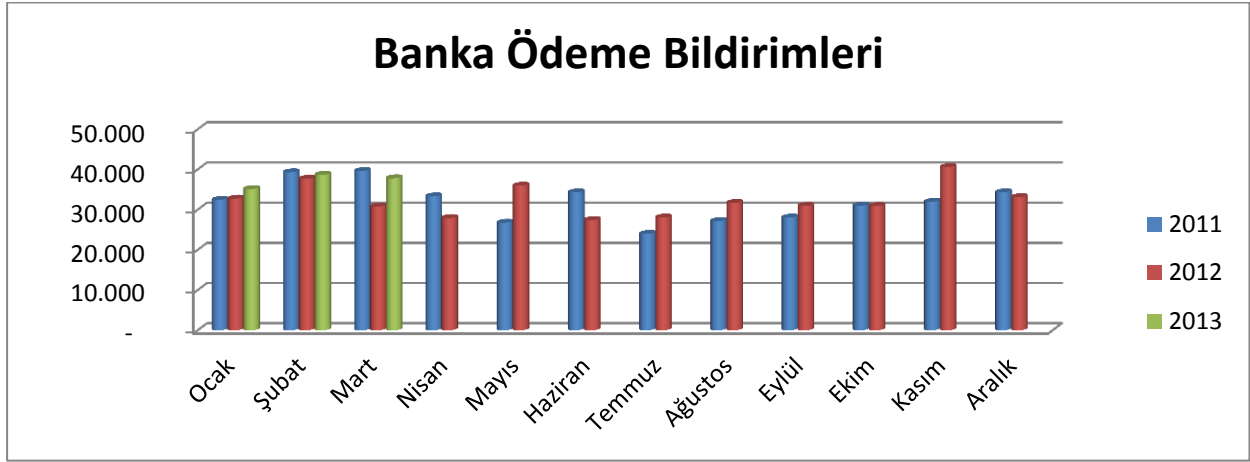
2013 yılının ilk üç ayına bakıldığında ise ilk iki ay bir önceki yılın aynı ayına göre oldukça yüksek seyrederken Mart ayında düşüş göstermiştir. İlk iki ayda ortalama %300 artış göstermesine karşılık Mart ayında %28’lik düşüş göstermiştir. Ocak ayında yürürlüğe giren Çek yasasındaki değişiklikler, aylık bazda daha net ortaya çıkmaktadır.

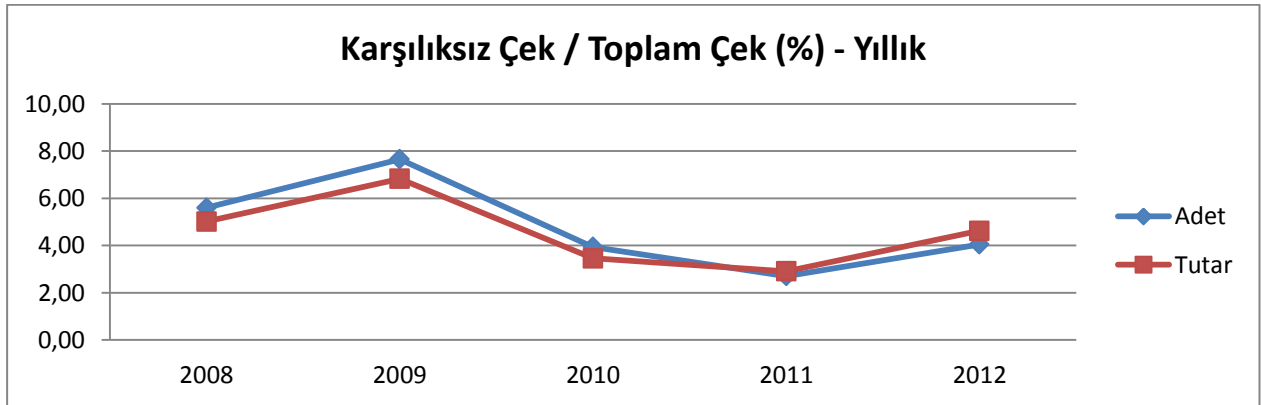
Banka bildirimleri, Bankalarca Merkez Bankasına bildirilen karşılık çekleri ifade etmektedir. Banka bildirimleri, yasanın yürürlüğe girdiği 2012 Ocak ayında bir önceki yıla göre %41, 2013 Ocak ayında ise %84'lük bir artış yaşanmıştır. 2012 Şubat ayında yaşanan banka bildirimleri ise 2011 yılının aynı ayına göre %54, Mart ayında ise %22 oranında artış göstermiştir.

Banka ödeme bildirimleri, Bankalar tarafından Merkez Bankasına yapılan bildirimlere göre karşılıksız kalktıktan sonra ödenmiş çeklerin adetlerini göstermektedir. Çeklerin ödenerek karşılıksız durumunun kaldırılmasına aylar itibariyle bakıldığında en fazla artış Mart ayında olduğu görülmektedir. 2012 Mart ayında bankaların yaptığı ödeme bildirimlerinin bir önceki yıla göre %22 oranında azaldığı görülmektedir.

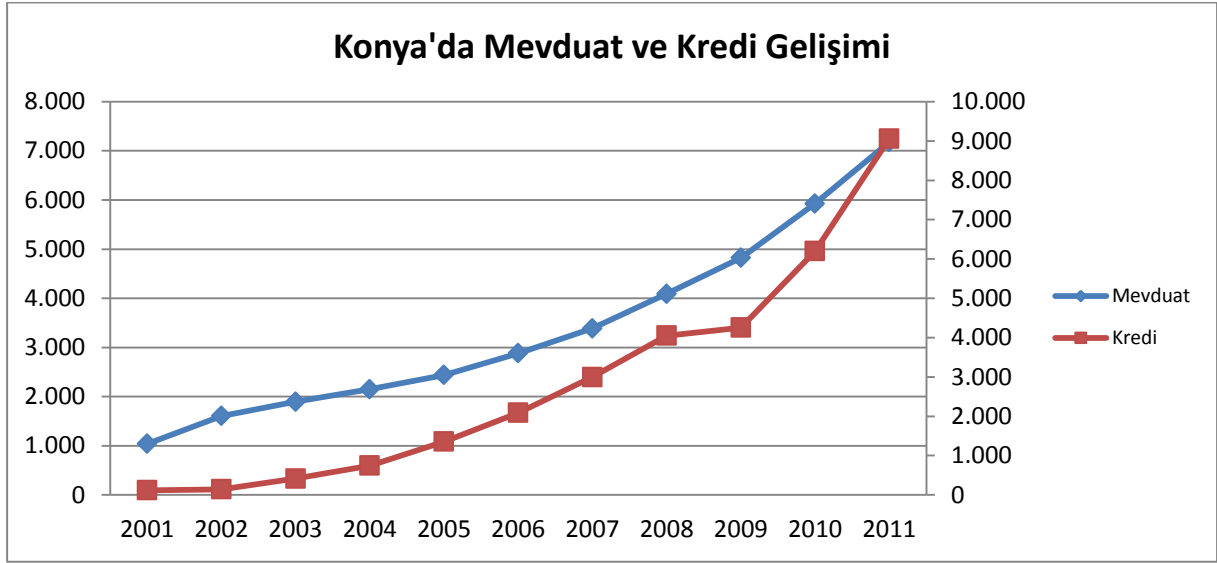
Karşılıksız Çek / Toplam Çek Oranı, bize düzenlenen çeklerde karşılıksız çıkan çeklerin toplam çekler içerisindeki oranını göstermektedir. Bu oran, bankalar tarafından düzenlenen çeklerin ne kadarının ödenmediğini göstermektedir.

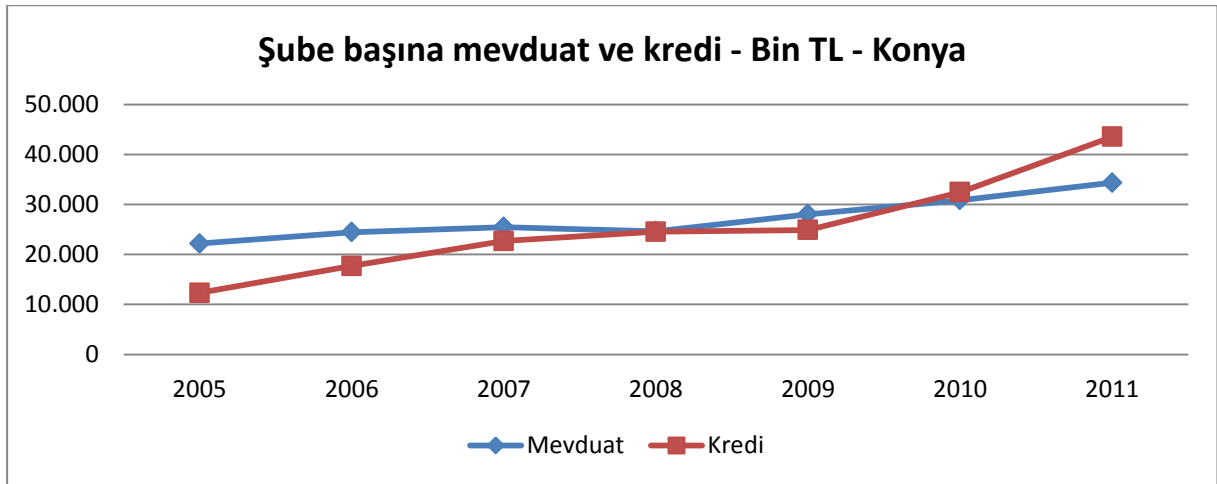
Konya'da Bankacılık Sektörü

Türkiye Bankalar Birliği tarafından tutulan bankacılık verilerine göre Konya'da mevduat ve kredilerin hacmi yıllar itibariyle sürekli olarak artış göstermiştir. Mevduatların kredilerden daha yüksek olması, bankaların topladıkları paradan daha azını kredi olarak kullandığı anlamına gelmektedir.

Ayrıca, mevduat-kredi hacminde makasın (mevduat-kredi farkı) daralması, bankaların topladıkları mevduatı daha çok kullandırmaya başladıklarının bir işareti olarak kabul edilebilir.

Şube başına düşen ortalama mevduatlara bakıldığında 2008 yılı hariç tutulduğunda sürekli bir artış eğiliminde olduğu görülmektedir. 2008 yılına kadar şube başına düşen ortalama mevduat miktarı kredilerden daha yüksek seyrederken 2008 yılında iki oran arasındaki fark kapanmıştır. 2010 yılından itibaren ise krediler mevduatları aşmış bulunmaktadır. 2011 yılı itibariyle Konya'da şube başına ortalama 43,5 milyon TL kredi kullanırılmasına karşılık 34,3 milyon TL'lik mevduat toplanmıştır.

Not: Bankalarca TCMB'ye yapılan karşılıksız çek bildirimleri, sistemin işleyişi gereği, bildiri izleyen dönemlerde karşılıksız çeklere ilişkin olarak yapılan ödemeler TCMB'ye bildirildikçe, sistemde yer alan geçmiş dönemlere ilişkin karşılıksız çek kayıtları da azalmaktadır. Ayrıca, Türk parasından altı sıfır atılması çerçevesinde uygulamaya giren eski

ve yeni para birimleri üzerinden düzenlenmiş çeklerle ilgili olarak, banka genel müdürlüklerince tutarlarda hatalı bildirimler yapılabilmektedir.

SONUÇ

Çeklere ilişkin hapis cezasının kaldırılması kendini Merkez Bankası verilerinde de göstermektedir. Merkez Bankası verilerine göre 2011 yılında 47 bin adet çek karşılıksız çıkarken 2012 yılında bu rakam yaklaşık 400 bine yükselmiştir. Çeke ilişkin hapis cezasının kaldırılarak yerine idari para cezası getirilmesi, Çek'teki caydırıcılığı kaldırmış ve adeta adi senet hükmüne sokmuştur. Bu bakımdan, çeklere ilişkin caydırıcı hükümler getirilmesi önem arz etmektedir.